«Самғау НРМ» ЖШС «Жұлдыз-1» балабақшасы

Кеңес

«Баланың дербестігін қалыптастырудың тиімді жолдары»

(Ортаңғы топ ата-аналарына арналған кеңес)

2026-2027 оқу жылы

Кеңес

«Баланың дербестігін қалыптастырудың тиімді жолдары»

(Ортаңғы топ ата-аналарына арналған кеңес)

Мақсаты

Ата-аналарға 3–4 жастағы балалардың дербестік дағдыларын қалыптастырудың маңызын түсіндіру, баланың өздігінен әрекет етуіне жағдай жасаудың тиімді жолдарын көрсету және отбасы жағдайында дербестікті қолдаудың практикалық тәсілдерімен таныстыру.

Ортаңғы топтағы бала – айналасындағы әлемді белсенді зерттеп, барлық істі өз бетімен орындауға ұмтылатын тұлға. Бұл кезеңде балалардың «Өзім істеймін!», «Мен білемін!», «Менің қолымнан келеді!» деген сенімі қалыптаса бастайды.

Дербестік – баланың жеке тұлға болып қалыптасуының маңызды негізі. Өздігінен әрекет етуге үйренген бала жауапкершілікті сезінеді, шешім қабылдауға талпынады, өзіне деген сенімі артады және қиындықтарды жеңуге үйренеді.

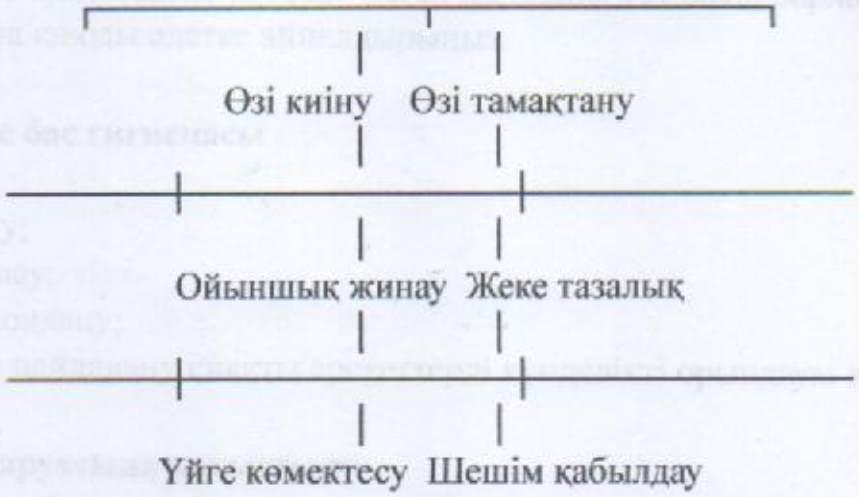
Кейде үлкендер уақыт үнемдеу мақсатында баланың орнына барлық жұмысты өздері орындап жатады. Мұндай жағдайда бала өз мүмкіндігін көрсете алмай, үлкендердің көмегіне тәуелді болып қалуы мүмкін. Сондықтан баланың жас ерекшелігіне сай өздігінен әрекет етуіне мүмкіндік беру – оның болашағына жасалған үлкен қамқорлық.

Дербестік дегеніміз не?

Дербестік – баланың күнделікті өмірдегі қарапайым әрекеттерді өздігінен орындауы, шешім қабылдауы, жауапкершілік алуы және бастаған ісін соңына дейін жеткізе білуі.

Кластер

БАЛАНЫҢ ДЕРБЕСТІГІ

Неліктен дербестік маңызды?

Дербестік дағдылары қалыптасқан бала:

✓ өзіне сенімді болады;

✓ жауапкершілікті сезінеді;

✓ жаңа іске қызығушылықпен кіріседі;

✓ қиындықтарды жеңуге талпынады;

✓ қарым-қатынас жасауға икемді болады;

✓ мектепке дайын болады.

Ортаңғы топтағы бала нені өздігінен орындай алады?

👕 1. Киіну және шешіну

Бала:

- күртесін кию;
- аяқ киімін шешу;
- бас киімін кию;
- киімдерін реттеу сияқты әрекеттерді өздігінен орындауға талпынуы керек.

Ата-ана тек қажет кезде ғана көмектескені дұрыс.

🍽 2. Тамақтану мәдениеті

Баланы:

- қасық пен шанышқыны дұрыс ұстауға;
- төкпей ішуге;
- майлық қолдануға;
- тамақтан кейін ыдысын жинауға үйретіңіз.

🧸 3. Ойыннан кейін жинау

Әр ойынның соңында:

«Ойыншықтардың да өз үйі бар» деген қағиданы ұстанып, барлық заттарды орнына қоюды әдетке айналдырыңыз.

🪥 4. Жеке бас гигиенасы

Бала:

- қолын жуу;
- тісін тазалау;
- тарағын қолдану;
- орамалды пайдалану сияқты әрекеттерді күнделікті орындауы қажет.

✿ 5. Үй шаруасына қатыстыру

Ортаңғы топ баласына шағын тапсырмалар беруге болады:

- гүлге су құю;

- дастарханға майлық қою;
- кітаптарды жинау;
- ойыншықтарды реттеу;
- киімдерін себетке салу.

6. Таңдау жасауға мүмкіндік беру

Баладан:

- «Қай кітапты оқимыз?»
- «Қай көйлекті киесің?»
- «Қандай ойынды ойнаймыз?» – деп пікірін сұраңыз.

Бұл баланың өз ойын білдіруге және шешім қабылдауға үйретеді.

Дербестікті дамытудың тиімді әдістері

1. Сенім білдіріңіз

Балаға:

«Сенің қолыңнан келеді.»

«Мен саған сенемін.»

«Өзің жасап көр.»

деген сөздерді жиі айтыңыз.

2. Қателесуіне мүмкіндік беріңіз

Баланың қателесуі – үйренудің бір бөлігі.

Қателескені үшін ұрыспай, бірге дұрыс жолын көрсетіңіз.

3. Асықтырмаңыз

Балаға жұмысты өз қарқынымен орындауға уақыт беріңіз.

4. Мақтап, қолдап отырыңыз

Кішкентай жетістіктердің өзін байқап:

- «Жарайсың!»
- «Өте жақсы орындадың!»
- «Өзің істегенің қандай керемет!»

деп мадақтаңыз.

5. Үлгі көрсетіңіз

Балалар үлкендердің іс-әрекетіне еліктейді.

Сондықтан өзіңіз:

- ұқыпты;
- жауапты;
- еңбеккор болуға тырысыңыз.

Графикалық кесте

Ата-ананың әрекеті	Баланың нәтижесі
Өздігінен орындауға мүмкіндік береді	Сенімділігі артады
Қолдау көрсетеді	Батыл әрекет етеді
Мақтайды	Ынтасы артады
Қарапайым тапсырма береді	Жауапкершілігі қалыптасады
Таңдау жасауға мүмкіндік береді	Шешім қабылдауды үйренеді
Үлгі болады	Жақсы әдеттерді меңгереді

↓

Өздігінен әрекет етеді

↓

Жауапкершілік қалыптасады

↓

Өзіне сенімді тұлға болып өседі

Үйде ұйымдастыруға болатын ойындар

«Киінуді үйренемін»

Киімдерді дұрыс ретімен кию ойыны.

«Тазалықшы»

Ойыншықтарды түсіне немесе түріне қарай қораптарға жинау.

«Кішкентай аспаз»

Жемістерді жууға немесе дастархан әзірлеуге қатыстыру.

«Гүлге қамқор болайық»

Өсімдіктерге су құю, жапырағын сүрту.

«Менің заттарым»

Өз сөмкесін, кітаптарын, аяқ киімін ретке келтіру.

Ата-аналарға ұсыныстар

✅ Баланың өздігінен әрекет жасауына күн сайын мүмкіндік беріңіз.

✅ Әр жетістігін байқап, мақтап отырыңыз.

✅ Баланың орнына барлық жұмысты өзіңіз орындамаңыз.

✅ Қарапайым үй шаруасына қатыстырыңыз.

✅ Шыдамдылық танытыңыз.

✓ Баланың пікірін тыңдап, таңдауына құрметпен қараңыз.

✓ Үй мен балабақшадағы талаптардың бірізді болуын қадағалаңыз.

Жиі кездесетін қателіктер

✗ «Сен әлі кішкентайсың» деп барлық істі өзіңіз жасау.

✗ Баланы асықтыру.

✗ Қателігі үшін жазалау.

✗ Басқа балалармен салыстыру.

✗ Баланың пікірін елемеу.

✗ Өздігінен әрекет етуіне мүмкіндік бермеу.

Ата-аналарға арналған жадынама

✸ Балаға сеніңіз.

✸ Өздігінен әрекет етуіне жағдай жасаңыз.

✸ Сабыр сақтаңыз.

✸ Кішкентай жетістіктерін де бағалаңыз.

✸ Баланың жасаған әрекетін емес, оның талпынысын мақтаңыз.

Есте сақтаңыз!

«Балаға өздігінен орындауға мүмкіндік беру – оны ертеңгі өмірге дайындаудың ең тиімді жолы. Бүгінгі кішкентай қадамдар – ертеңгі үлкен жетістіктердің бастауы.»

Қорытынды

Ортаңғы топ жасындағы бала үшін дербестік – оның тұлғалық дамуының маңызды көрсеткіші. Өздігінен киіну, ойыншықтарын жинау, жеке бас гигиенасын сақтау, қарапайым үй шаруасына қатысу сияқты күнделікті әрекеттер баланың жауапкершілігін, еңбекқорлығын және өзіне деген сенімін қалыптастырады. Ата-ананың қолдауы, сенімі мен шыдамдылығы баланың «Менің қолымнан келеді!» деген ішкі сенімін нығайтады. Балабақша мен отбасының бірлескен еңбегі арқылы өзіне сенімді, белсенді, дербес әрі өмірге бейім тұлға тәрбиелеуге болады.